

Взаємодія державного та комерційного сектора в підтримці екологічного балансу

С.М. ГАЙДЕНКО

*Харківська національна академія міського господарства
61002 Україна, м. Харків, вул. Революція, 12
alanse@mail.ru*

Екологізація економіки не є абсолютно новою проблемою. Практичне втілення принципів екологічності тісно пов'язано пізнанням природних процесів і досягнутим технічним рівнем виробництва. Новизна проявляється в еквівалентності обміну між природою та людиною на основі оптимальних організаційно-технічних рішень по створенню, наприклад, штучних екосистем, по використанню наданих природою матеріальних і технічних ресурсів.

У процесі екологізації економіки фахівці виділяють деякі особливості. Наприклад, щоб скоротити до мінімуму збиток, який наноситься навколишньому середовищу, в окремому регіоні потрібно виробляти тільки один вид продукції. Якщо ж суспільству необхідний розширений набір продуктів, то доцільно розробити безвідходні технології, ефективні системи та техніку очищення, а також контрольно-вимірювальну апаратуру. Це дозволить налагодити виробництво корисної продукції з побічних компонентів і відходів галузей. Доцільно переглянути сформовані технологічні процеси, які наносять збиток навколишньому середовищу. Основні цілі, до яких ми прагнемо при екологізації економіки - це зменшення техногенного навантаження, підтримка природного потенціалу шляхом самовідновлення та режиму природних процесів у природі, скорочення втрат, комплексність добування корисних компонентів, використання відходів як вторинний ресурс.

Для оцінки еколого-прийнятних рішень у числі основних критеріїв передбачається облік ступеня досягнення належної якості навколишнього середовища та основних природних комплексів. Практично це поняття дотепер не знайшло досить чіткого відбиття ні в планових, ні в статистичних матеріалах. Але необхідність досягнення

такого стану варто розглядати як цільова установка, соціального замовлення природоохоронної діяльності та природокористування в цілому.

При розміщенні підприємств необхідно брати до уваги, що розходження між регіонами по гостроті екологічної ситуації породжують неоднакові вимоги до спеціалізації виробництва. Існує зв'язок між якістю продукції та якістю навколишнього середовища: чим вище якість продукції (з урахуванням екологічної оцінки використання відходів і результатів природоохоронної діяльності в процесі виробництва), тим вище якість навколишнього середовища.

Збиток, який наноситься природі при виробництві та споживанні продукції - це результат нераціонального природокористування. Виникла об'єктивна необхідність встановлення взаємозв'язків між результатами господарської діяльності та показниками екологічності продукції, яка випускається, технологією її виробництва. Це відповідно до законодавства вимагає від трудових колективів додаткових витрат, які необхідно враховувати при плануванні. На підприємстві доцільно розмежовувати витрати на охорону навколишнього середовища, пов'язані з виробництвом продукції та з доведенням продукту до певного рівня екологічної якості, або з заміною його іншим, більш екологічним.

Обґрунтування екологічності представляється невід'ємною частиною системи управління, що впливає на вибір пріоритетів у забезпеченні народного господарства природними ресурсами та послугами в межах визначених обсягів споживання. Відмінність виробничих інтересів і галузевих завдань визначає особливості поглядів фахівців на проблему екологізації виробництв, застосовуваної та створюваної техніки й технології.

З зростанням промислового виробництва, його індустріалізації заходи направлені на захист навколишнього середовища, які базуються на нормативах ПДК і їхніх похідних, стають недостатніми для зниження вже, утворених забруднень. Тому природно звернення до пошуку укрупнених характеристик, які, відображаючи реальний стан середовища, допомогли б вибору екологічно-економічного

оптимального варіанту, а в забруднені (порушених) умовах - визначили першочерговість оздоровчо-відновлювальних заходів.

Розробляються спроби на основі єдиного методичного підходу, розрахунком індивідуальних і узагальнюючих показників виразити взаємозв'язок натуральних і вартісних характеристик у прийнятті економічно доцільного та екологічно обумовленого (прийнятного) рішення. Пріоритетність натуральних параметрів, показників відповідає потребам ресурсозабезпечення суспільного виробництва. Вартісні показники повинні відображати результативність зусиль по зниженню (або підвищенню) техногенного навантаження на природу. З їхньою допомогою виконується розрахунок екологічного збитку та оцінюється ефективність заходів щодо стабілізації режиму природокористування.

З переходом на шлях інтенсивного розвитку економіки важлива роль приділяється системі економічних показників, наділених найважливішими функціями господарської діяльності: планової, облікової, оцінної, контрольної та стимулюючої. Як усяке системне утворення, що представляє собою не довільну сукупність, а взаємозалежні елементи в певній цілісності, економічні показники покликані виражати кінцевий результат діяльності з урахуванням всіх фаз відтворювального процесу.